

SCABIES (GARJE)

Kaj je namen izvlečka?

Namen izvlečka je povedati več o scabiesu, razložiti kako zdravnik postavi diagnozo, kako se bolezen zdravi in kako si lahko pomagata sami.

Kaj je scabies (garje)?

Scabies je nalezljiva in zelo srbeča kožna bolezen, ki jo povzroča človeška pršica. Prizadene lahko vsakogar, najpogosteje pa jo najdemo pri mlajših ali starostnikih.

Kaj povzroča scabies (garije)?

Povzročajo jo paraziti, *Sarcoptes scabiei* var. *hominis*, pršica je manjša od buckine glave. Prenaša se z bolnega na zdravega človeka preko neposrednega stika, t.j. z direktnim dotikom, preko predmetov, ki jih je bolnik uporabljal (predvsem preko perila, posteljnine, odeje, itd.) Garje se hitro širijo med družinskimi člani. Posamezniki imajo do deset pršic na koži, redki imajo pršic veliko več. Pršica se ne prenaša preko živali. V sodobnem času jih tudi ne povezujemo z umazanijo, večinoma jih na koži zaradi dobre higijene tudi težko izoliramo. Pri imunokompromitiranih posameznikih, ki so bili zdravljeni z imunosupresivi, tudi po dolgotrajni napačni terapiji s kortikosteroidi, se na koži izrazijo kot ekcematoidna, žarišča prekrita s kruto skvamo. Govorimo o scabies norvegica, žarišča so izjemno nalezljiva.

Se scabies deduje?

Ne, vendar je pogosto, da ima scabies več družinskih članov naenkrat.

Kakšni so simptomi scabiesa?

Srbež je glavni simptom scabiesa. Ponavadi se scabies izrazi šele 1 mesec po okužbi. Srbež se intenzivira čez noč, na toplem. Srbijo telo in okončine, glava ni prizadeta, razen pri otrocih do 1. leta starosti.

Kako scabies izgleda?

Na koži vidimo ekskoriacije in rožnata luščeča področja, kasneje se pojavijo tudi drobne pustule. Ob neprimerni terapiji ali pri imunokompromitiranih pacientih se pojavijo tudi ekcematoidna žarišča. Pršico izoliramo na tipičnih mestih, to je med prsti rok, pod pazduhama, na spolovilu ali v zapestjih in okrog gležnjev. Samice na koži delajo rovčke, ki si jih prikažemo z dermoskopom. V rove ležejo

jajčeca. Samica je tudi izredno majhna, velikosti 0,5mm v premeru, dermoskopsko jo vidimo kot črno piko na koncu rova. Pri krustozni obliki so spremembe na koži zelo podobne ekematoidnemu dermatitis, luskavici, tudi manj srbijo.

Kako postavimo diagnozo vitiligo?

Na podlagi anamneze ter klinične slike. Lahko si pomagamo z dermoskopijo. Pršico lahko tudi izoliramo. S skarifikatom rova, si pod mikroskopom prikažemo pršico ali jajčeca.

Je scabies ozdravljiv?

S pravilnim zdravljenjem garje odpravimo. V primeru, da garij ne zdravimo oz je to zdravljenje neprimerno, te lahko ostanejo na koži več mesecev ali tudi let. Spremembe na koži so v dolgotrajnih primerih raznovrstne, posnemajo številne kronične dermatološke bolezni.

Zdravljenje je zelo uspešno, spremembe hitro minejo. Redko za seboj pustijo na koži idne reakcije, granulome, eozinofilne spremembe na podplatih, ki zahtevajo posebno zdravljenje. Ko garje že minejo, neredko za seboj puščajo nepojasnen srbež, ki lahko traja tudi do več let. V teh primerih je potrebno srbež zdraviti s psihiatričnimi zdravili.

Kako poteka zdravljenje scabiesa?

1. pozdraviti se mora oboleli
2. istočasno zdravimo tudi vse družinske člane in spolne partnerje, ne glede na to ali jih koža srbi ali ne. Na ta način preprečimo, da se pršica prenaša med družinskimi člani.

Za zdravljenje je na razpolago več preparatov, v Sloveniji najpogosteje uporabljamo 2% permetrin. Za nosečnice in dojenčke so priporočljiva magistralna zdravila na bazi žvepla.

1. Kožo pred lokalno terapijo umijemo z milom pod vročim tušom. Kožo po kopeli dobro osušimo. ter nato namažemo zdravilo ter oblečemo sveže perilo.
2. Pršica je lahko kjerkoli na koži, zato se svetuje zdraviti kožo celega telesa, od vratu navzdol (za dojenčke in otroke tudi lasišče). Zdravilo namažemo po navodilih ter počakamo nekaj minut, da se mazilo posuši. Bolnik nato obleče sveže perilo. Ob tem je pomembno opozorilo, da je poleg svežega perila potrebno zamenjati tudi posteljnino pred prvo terapijo z lokalnim permetrinom.
3. Zdravilo pustimo učinkovati na koži vsaj 12 ur, nato preparat speremo.
4. Če si roke v tem času umijemo, roke ponovno namažemo s permetrinom.
5. Terapijo ponovimo 2x, v razmaku 7 dni.
6. Enkratno prekuhavanje perila (posteljnine, oblačil) pršico uniči. Obleke,

odeje in druge nepralne prevleke, ki jih bolnik uporabljal, prelikamo z vročim likalnikom.

7. Po drugi terapiji čez 7 dni, obleče bolnik sveže perilo, ter ponovno zamenja posteljnino. S tem je zdravljenje zaključeno.
8. V primeru magistralnega pripravka na bazi žvepla, se terapija izvaja 5 dni zapored 2x dnevno. V tem času se pacient ne umiva. Zadnji dan terapije se okopa. Svežo posteljnino ter perilo zamenja pred začetkom zdravljenja ter po zaključenemu zdravljenju. S tem je zdravljenje zaključeno.
9. V primeru, da je zdravljenje neuspešno, ali gre za scabies norvegica se poslužujemo peroralnega zdravljenja, ponavadi 2 odmerka zdravila v razmaku 7 dni.

Kaj lahko sami naredimo?

Če se držite navodil, boste garje pozdravili. Pomembno je da se istočasno z vami zdravijo vsi družinski člani in spolni partnerji. Tudi po zdravljenju, se lahko ponovno okužite, kar ni tako redko.